# INTEGRITATEA PROCESULUI ELECTORAL

# INTEGRITY OF THE ELECTORAL PROCESS

**Igor SOROCEANU**
Doctorand
ORCID ID: 0000-0002-8719-0454
Email: soroceanuuuigor@gmail.com
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

**CZU: 342.81** **DOI:** https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.58

***Abstract:*** *The integrity of the electoral process is a topical issue of crucial importance for the Republic of Moldova, an emerging democracy with a complex history and significant political challenges. Free and fair elections are the foundation of legitimate and accountable governance, and ensuring them requires a robust legal framework and its strict enforcement.*

***Keywords:*** *equality of vote, universality of vote, secrecy of vote, transparency of electoral process, responsibility and liability.*

***Rezumat:*** *Integritatea procesului electoral este o problemă de actualitate de o importanță crucială pentru Republica Moldova, o democrație în curs de dezvoltare cu o istorie complexă și provocări politice semnificative. Alegerile libere și corecte reprezintă fundamentul unei guvernări legitime și responsabile, iar asigurarea lor necesită un cadru legal solid și aplicarea sa strictă.*

***Cuvinte-cheie:*** *egalitatea votului, universalitatea votului, secretul votului, transparența procesului electoral, responsabilitate și răspundere.*

## Introducere

În ultimii ani, Republica Moldova a trecut printr-o serie de schimbări politice majore, însoțite de controverse legate de corectitudinea și transparența proceselor electorale. Aceste evenimente au evidențiat necesitatea unei supravegheri atente a alegerilor și a unor reforme continue pentru a îmbunătăți cadrul legal existent. Criticile din partea observatorilor internaționali și a organizațiilor neguvernamentale privind neregulile

electorale subliniază urgența abordării acestei probleme pentru a asigura încrederea publicului în sistemul electoral și, implicit, în instituțiile democratice ale statului.

Prin urmare, studiul integrității procesului electoral în Republica Moldova conform Codului electoral nu este doar relevant, ci și imperativ pentru dezvoltarea democratică și stabilitatea politică a țării. Această cercetare își propune să ofere o imagine clară și cuprinzătoare a modului în care se desfășoară alegerile în Republica Moldova și să identifice soluții pentru consolidarea democrației și a statului de drept.

**Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării.** La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific, apare din intenția autorului de a releva în prim-plan unele repere ale integrității procesului electoral. Totodată este şi necesitatea stringentă de efectuare a unei analize ample referitor la esenţa subiectului cercetării.

**Materiale utilizate și metode aplicate.** În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare științifică care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului titulativ, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda istorică, precum și metoda comparativă.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu precum ar fi legislația națională, rapoartele de activitate ale instituțiilor cheie cu atribuții în domeniul electoral, precum și sursele web din mediul online – care direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

**Rezultatele obţinute în baza analizelor ştiinţifice efectuate.** Codul electoral al Republicii Moldova se bazează pe mai multe principii fundamentale care sunt esențiale pentru asigurarea unui proces electoral corect, transparent și democratic. Aceste principii sunt menite să protejeze drepturile alegătorilor și să asigure că alegerile reflectă voința autentică a poporului. Printre aceste principii se numără:

**1. Universalitatea votului**. Universalitatea votului este un principiu de bază care garantează că toți cetățenii cu drept de vot pot participa la alegeri. Conform acestui principiu, fiecare cetățean care a împlinit vârsta de 18 ani are dreptul de a vota, fără discriminare pe bază de rasă, sex, religie, etnie, sau statut social. Acest principiu asigură că toți cetățenii au un cuvânt de spus în procesul democratic și contribuie la legitimitatea rezultatelor alegerilor.

**2. Egalitatea votului**. Egalitatea votului presupune că fiecare vot are aceeași valoare și importanță. Indiferent de statutul social sau economic al alegătorului, votul său contează în aceeași măsură ca al oricărui alt cetățean. Acest principiu este esențial pentru a preveni inechitățile și pentru a asigura că rezultatele alegerilor reflectă voința colectivă a electoratului.

**3. Libertatea alegerilor**. Libertatea alegerilor este un alt principiu crucial care garantează că alegerile sunt desfășurate într-un mod liber și fără constrângeri. Alegătorii trebuie să își poată exprima opțiunile fără teama de represalii sau influențe nejustificate din partea autorităților, partidelor politice sau altor entități. Acest principiu este fundamental pentru a asigura că alegerile sunt autentice și reflectă voința liberă a cetățenilor.

**4. Secretul votului**. Secretul votului este un principiu care protejează intimitatea alegătorilor și asigură că aceștia își pot exprima preferințele fără a fi supuși presiunilor externe. Prin garantarea anonimatului votului, se previne influențarea sau intimidarea alegătorilor, asigurându-se astfel un proces electoral echitabil și corect.

**5. Transparența procesului electoral**. Transparența procesului electoral este esențială pentru a menține încrederea publicului în integritatea alegerilor. Acest principiu implică deschiderea și claritatea tuturor aspectelor legate de organizarea și desfășurarea alegerilor, inclusiv accesul liber la informații pentru mass-media, observatori și publicul larg. Transparența ajută la prevenirea fraudelor și a manipulărilor, oferind o bază solidă pentru contestarea eventualelor nereguli.

**6. Responsabilitatea și răspunderea**. Acest principiu se referă la responsabilitatea instituțiilor și persoanelor implicate în organizarea și administrarea alegerilor. Comisia Electorală Centrală (CEC) și alte autorități electorale trebuie să acționeze în mod imparțial și profesional, fiind responsabile pentru respectarea legilor electorale prin asigurarea unui proces electoral corect și transparent. Răspunderea include și posibilitatea sancționării celor care încalcă regulile electorale [1].

Organizarea și desfășurarea alegerilor în Republica Moldova sunt reglementate detaliat de Codul electoral pentru a asigura un proces electoral transparent, corect și eficient. Aceste aspecte implică structuri organizatorice bine definite, proceduri clare și măsuri de securitate riguroase, și anume:
**a) Comisia Electorală Centrală (CEC).** Comisia Electorală Centrală (CEC) este instituția centrală responsabilă pentru organizarea și administrarea alegerilor [2]. CEC are un rol crucial în coordonarea întregului proces electoral și în asigurarea respectării legislației electorale. Printre atribuțiile principale ale CEC se numără:

- *Supravegherea alegerilor*: Monitorizează desfășurarea alegerilor la toate nivelurile pentru a asigura conformitatea cu legislația;
- *Formarea circumscripțiilor electorale*: Delimitează circumscripțiile electorale și asigură o reprezentare echitabilă a alegătorilor.
- *Registrul alegătorilor*: Gestionează și actualizează registrul alegătorilor pentru a preveni fraudele și a asigura corectitudinea listelor electorale.
- *Instruirea personalului electoral*: Asigură formarea și pregătirea corespunzătoare a personalului implicat în organizarea și desfășurarea alegerilor.

**b)** Secțiile de votare**.** Secțiile de votare sunt unități organizatorice esențiale pentru desfășurarea procesului de vot. CEC stabilește și dotează secțiile de votare conform standardelor pentru a asigura accesibilitatea și securitatea procesului de vot. Aspectele importante legate de secțiile de votare includ:

– *amplasarea și dotarea*: Secțiile de votare sunt amplasate astfel încât să fie accesibile tuturor cetățenilor eligibili. Acestea trebuie să fie dotate cu toate materialele necesare pentru desfășurarea procesului de vot;
– *personalul secțiilor de votare*: Este selectat și instruit pentru a gestiona procedurile de vot și pentru a asigura respectarea regulilor electorale;
– *programul de funcționare*: Secțiile de votare sunt deschise într-un interval orar stabilit, permițând tuturor alegătorilor să își exercite dreptul de vot.

**c)** Listele electorale. Listele electorale sunt documente esențiale care conțin numele tuturor cetățenilor eligibili pentru a vota într-o anumită circumscripție. Actualizarea și verificarea corectă a listelor electorale sunt cruciale pentru a preveni fraudele electorale. Codul electoral prevede:

- Întocmirea și actualizarea listelor: Autoritățile competente trebuie să asigure întocmirea și actualizarea periodică a listelor electorale pentru a reflecta schimbările în rândul populației eligibile;
- *Verificarea publică*: Listele electorale sunt publicate în prealabil, iar cetățenii au dreptul să verifice și să conteste eventualele erori sau omisiuni.

**d)** Procesul de votare. Procesul de votare este organizat astfel încât să asigure corectitudinea și confidențialitatea votului. Elementele cheie includ:

- *identificarea alegătorilor*: Alegătorii sunt identificați pe baza actelor de identitate pentru a preveni votul multiplu și alte fraude;

- *buletinele de vot*: Acestea trebuie să fie clar tipărite și să conțină toate informațiile necesare pentru ca alegătorii să își poată exprima opțiunea în mod corect;
- *cabinele de vot*: Asigură confidențialitatea votului, protejând alegătorii de influențe externe;
- *urnele de vot*: Urnele de vot sunt sigilate și securizate pentru a preveni manipulările și fraudele.

**e)** Numărarea voturilor și anunțarea rezultatelor. Numărarea voturilor și anunțarea rezultatelor sunt etape critice care trebuie să fie desfășurate cu maximă transparență și corectitudine:

- *Procedura de numărare*: Voturile sunt numărate public, în prezența observatorilor și a reprezentanților partidelor politice, pentru a asigura transparența procesului;
- *Raportarea rezultatelor*: Rezultatele preliminare sunt raportate imediat, iar cele finale sunt verificate și validate de către CEC înainte de a fi anunțate oficial [3].

Organizarea și desfășurarea alegerilor în Republica Moldova conform Codului electoral sunt procese complexe și bine reglementate, menite să asigure transparența, corectitudinea și integritatea procesului electoral. De la rolul crucial al Comisiei Electorale Centrale [2] la detaliile procedurale ale secțiilor de votare și procesul de numărare a voturilor, fiecare aspect este atent planificat și monitorizat pentru a proteja drepturile alegătorilor și a asigura rezultatele legitime ale alegerilor.

Prevenirea fraudelor electorale este esențială pentru menținerea integrității procesului electoral și a încrederii cetățenilor în rezultatele alegerilor. Codul electoral al Republicii Moldova include o serie de măsuri destinate să previnã și să detecteze fraudele electorale, asigurând astfel corectitudinea și transparența alegerilor. Printre cele mai esențiale putem specifica următoarele [4]:

**1. Identificarea alegătorilor.** Unul dintre cele mai importante aspecte în prevenirea fraudelor este identificarea corectă a alegătorilor. Măsurile incluse în acest sens sunt: *documente de identitate* (alegătorii trebuie să prezinte acte de identitate valabile (buletin de identitate, pașaport etc.) pentru a putea vota. Aceasta asigură că numai cetățenii eligibili participă la alegeri); *listele electorale* (verificarea și actualizarea continuă a listelor electorale pentru a reflecta modificările demografice și a elimina persoanele decedate sau pe cei care și-au pierdut dreptul de vot);

**2. Observatori și monitorizare.** Observarea independentă a procesului electoral este crucială pentru asigurarea transparenței și prevenirea

fraudelor: *observatori naționali și internaționali* (prezența observatorilor din partea organizațiilor naționale și internaționale care monitorizează procesul electoral și raportează eventualele nereguli); *monitorizarea video* (în anumite secții de votare pot fi instalate camere de supraveghere pentru a descuraja frauda și pentru a documenta eventualele nereguli);

**3. Proceduri de votare sigure.** Măsurile procedurale sunt esențiale pentru a asigura un proces de votare sigur și corect: *buletine de vot* (buletinele de vot sunt tipărite cu elemente de securitate pentru a preveni falsificarea); *cabine de vot* (asigurarea intimității alegătorilor prin utilizarea cabinelor de vot care garantează confidențialitatea opțiunii fiecărui cetățean); *urne sigilate* (urnele de vot sunt sigilate înainte de începerea votării și desigilate numai în prezența observatorilor și a reprezentanților partidelor politice);

**4. Sancțiuni pentru fraude electorale.** Codul electoral prevede sancțiuni severe pentru cei care încearcă să fraudeze alegerile: *amenzi și pedeapsa cu închisoarea* (persoanele care comit fraude electorale pot fi sancționate cu amenzi mari sau pot fi condamnate la închisoare, în funcție de gravitatea infracțiunii); *descalificarea candidaților* (candidații implicați în fraude electorale pot fi descalificați și eliminați din cursa electorală);

**5. Educația și conștientizarea publicului.** Un electorat informat este mai puțin susceptibil la manipulări și fraude. Măsurile date includ: *campanii de informare* (organizarea de campanii de informare pentru a educa cetățenii despre drepturile lor electorale și despre procedurile corecte de vot); *educație civică* (integrarea educației civice în curriculumul școlar și în programele de formare pentru adulți, pentru a crește gradul de conștientizare și responsabilitate civică);

**6. Tehnologii electorale.** Implementarea tehnologiilor moderne poate contribui semnificativ la prevenirea fraudelor *electorale: sisteme electronice de înregistrare a voturilor* (utilizarea sistemelor electronice pentru înregistrarea și numărarea voturilor poate reduce riscul erorilor și al fraudelor manuale); *verificarea biometrică* (introducerea verificării biometrice pentru identificarea alegătorilor poate asigura că fiecare persoană votează o singură dată și că numai cei eligibili participă la vot);

**7. Supravegherea și auditul post-electoral.** Evaluarea și auditarea post-electorală sunt măsuri esențiale pentru a verifica corectitudinea procesului electoral: *audituri independente* (organizarea de audituri independente ale procesului electoral pentru a detecta și corecta eventualele nereguli); *reevaluarea proceselor* (revizuirea și îmbunătățirea continuă a procedurilor electorale pe baza concluziilor și recomandărilor rezultate din audituri și monitorizare) [5].

## Concluzii

Integritatea procesului electoral este un pilon fundamental al democrației și al guvernării legitime într-o țară. În contextul Republicii Moldova, un stat cu o istorie complexă și cu provocări politice semnificative, asigurarea unui proces electoral corect și transparent este esențială pentru consolidarea încrederii publicului în instituțiile democratice și pentru dezvoltarea stabilității politice pe termen lung.

Codul electoral al Republicii Moldova stabilește un cadru legal robust și detaliat pentru organizarea și desfășurarea alegerilor. Acesta este conceput pentru a garanta respectarea principiilor fundamentale ale democrației, cum ar fi universalitatea, egalitatea, libertatea și secretul votului, precum și transparența și responsabilitatea în procesul electoral. Respectarea acestor principii este crucială pentru a asigura că alegerile reflectă voința autentică a cetățenilor.

În fine, Codul electoral al Republicii Moldova oferă un cadru cuprinzător și detaliat pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, menit să asigure integritatea și transparența procesului electoral. Implementarea riguroasă a acestor reglementări este crucială pentru consolidarea democrației în Republica Moldova. Respectarea principiilor fundamentale ale procesului electoral, prevenirea fraudelor, educația civică și utilizarea tehnologiilor moderne sunt toate elemente cheie care contribuie la un proces electoral corect și legitim. Prin aceste măsuri, Republica Moldova poate să își consolideze democrația, să crească încrederea cetățenilor în sistemul electoral și să asigure stabilitatea politică și dezvoltarea pe termen lung.

**Referințe:**

1. Codul electoral al Republicii Moldova nr.325 din 08.12.2022. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.426-427 din 23.12.2022, în vigoare conform ultimelor modificări și ajustări din 25.01.2024 (Legea nr.1 din 18.01.2024).
2. Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova. Disponibil: https://a.cec.md/ro, [Accesat: 21.05.2024].
3. Observatorul de Politici Publice, nr.62 din 29.07.2024. Disponibil: https://www.transparency.md/ [Accesat: 01.08.2024].
4. Accesibilitatea și integritatea procesului electoral – webinare CICDE pentru publicul larg din 14.09.2023. Disponibil: https://cicde.md/2023/09/accesibilitatea-si-integritatea-procesului-electoral-webinare-cicde-pentru-publicul-larg/ [Accesat: 26.07.2024].
5. Subminarea integrităţii procesului electoral din 17.01.2003. Disponibil: http://www.e-democracy.md/monitoring/politics/comments/20030117/ [Accesat: 22.07.2024].